

ARGES 50

memoria revistei

Nr. 5. Octombrie 2015

Din iunie 2015, revista *Argeș* a intrat în cel de-al 50-lea an al existenței sale. Până la jubileu, ne propunem să marcăm, peț de 12 numere, momente și... schițe din istoria revistei: texte facsimilate, poze cu parfum de epocă, ecouri... Altfel zis, să ne amintim de cei ce-au au trudit o jumătate de veac la ieșirea în lume a publicației care a pus orașul Pitești pe harta culturală a țării. În cei 50 de ani, n-a existat mare scriitor român contemporan care să nu fi publicat aici, după cum cei mai importanți scriitori au fost laureați ai revistei; nu dăm nume, pentru a nu deranja prin fatale omisiuni, nici de colaboratori, nici de redactori, nici de redactori-șefi. Miile de pagini tipărite sub antetul *Argeș* reprezintă implicit un important capitol

de istorie a literaturii române contemporane. De altfel, din revistă s-au născut nenumărate cărți ai căror autori le-au croit inițial aci în rubricile lor. Cu bune și cu faste, cu mai puțin bune, *Argeș* a ajuns la o vârstă venerabilă. Cine ar avea curiozitatea să parcurgă întreaga colecție, ar putea depune mărturie că revista n-a fost niciodată culegere de texte mai mult sau mai puțin valoroase, ci că ea a reprezentat totdeauna un proiect editorial coerent, schimbat pe ici, pe colea, de la o serie la alta... Ajuțați de editor, de finanțator, de eventuali sponsori, sperăm ca în iunie 2016, să sărbătorim la Centrul Cultural Pitești așa cum se cuvine și cum ne place să credem că merităm. (D.A.D.)

Anghel Dumbrăveanu La Dobroteasa

La Dobroteasa ziua intră-n declin
Și eu pe dâmbul cu pruni, cu fața
Spre eleștee, unde stârcul se uită în apă.
Cad fructele prin întunericul rar, zăvoiu
N-are somn, ca altădată când așteptam
În curentul alb al pietrelor încinse din vad.

Acum nu mai e nimeni aici.
Drumul vine prin ani, obosit, printre
Duzii copilăriei, printre umbrele lungi
În care eram cu tine cândva. Un cal
Bea lumină din baltă și vine spre mine.

Am putea să plecăm din nou peste păduri
În timpul rămas înapoi, dar ochii mei
Nu mai pot bea depărtările-n zbor.

În răspântii, crucile căzură-n genunchi,
Ziua intră-n declin, la eleștee
Stârcul privește nimicul în neclătinarea de ape

(Argeș, nr. 10 (41)/octombrie 1969)

Scrisoare către Redactorul-șef (Gheorghe Tomozei) Radu Boureanu în 600 de exemplare

Dragă prietene
Tomozei,

În lipsa mea a apărut volumul meu *Piramidele frigului*. Este o carte la care țin și aș fi ținut să vă trimit d-tale și lui Florin Mugur, cât și pentru ceilalți colegi, câte un volum, dar trebuie să fiu sgârcit. Cartea a apărut numai în 600 de exemplare. Atât mi s-a aprobat ca tiraj.

Nu mai e nevoie de nici un comentariu; cred.
Centrala Cărții nu are nimic de spus?

(Argeș, nr. 10(53)/octombrie 1970)

Nota redacție, octombrie 2015: Bietul poet Radu Boureanu! La A.D. 2015, un tiraj de 600 de exemplare l-ar face fericit și pe un romancier, poezii fiind mulțumiți și cu 150!

O scrisoare inedită a lui Ion Luca Caragiale

În arhiva fostului muzeu „Saint Georges”, deșus astăzi la Biblioteca Centrală de Stat, am identificat recent o scrisoare necunoscută a marelui Caragiale către eruditul bibliograf al Academiei Române, Nerva Hodos.

La 16/29 mai 1911, Caragiale, aflat atunci la Berlin, i-a solicitat lui Nerva Hodos, printr-o laconică scrisoare, publicată de Șerban Cioculescu în valoroasa sa culegere de *Scrisori și acte* (Buc., 1963, p. 167–168), câteva date bibliografice despre cărturarul P. M. Georgescu (Mastucelu), un harnic traducător de la mijlocul veacului al XIX-lea.

Nerva Hodos, cu promptitudinea și meticulozitatea sa caracteristică, i-a furnizat bunului său prieten exilat pe meleaguri străine, informații bibliografice complete.

În răspunsul său, datat 9/22 Iulie 1911 (mai jos publicăm scrisoarea în întregime, Caragiale, după ce aducec cuvenite mulțumiri pentru datele comunicate, rogiază rivnii și pasivitatea de care a dat dovadă Nerva Hodos în redactarea unei vechi lucrări, care a stat la însoțirea literaturii românești, *Insemnare a călătoriei mele de Dinicu Golescu*.”

Asupra proiectului de editare a revistei *Comorile României*, Caragiale formulează unele rezerve de natură pecuniară, pline de amară ironie: „Numai... îngăduie-mi a-ți da o mică povăță, ca om pățit: să n-aluneci cumva a da din pungă... Comorile, să ne dea ele ceva, noă, săracilor; nu să le mai dăm noi lor.”

CORNELIU DIMA DRĂGAN

Schöberg bei Berlin,
Insohockenstr. 1
9/22/VII/911.

Stimate amice Nerva,

Icartă-mă că am întârziat a-ți mulțumi de dragostea ce mi-ai arătat dându-mi informațiuni despre răposatul Georgescu-Mastucelu și mai ales trimițându-mi excelența dumitale ediție a lui Dinicu Golescu, împreună cu numărul de probă al revistei „Comorile României.”

Pentru ediția „Insemnărilor...” ești vrednic de toată lauda: era în adevăr păcat să rămână, prea

multă vreme, dată ultării o carte așa de prețioasă. Introducerea dumitale, în care se vede ce bine le stă erudițiunii și pietății a merge împreună, și sfințenia cu care ai reprodus bătrina operă, plină de atita căldură tinerească, dovedesc că ești un om de gust, un prieten luminat al slovel, cum nu prea avem, un eminent elev al bunelor școli franceze. Bravo! Să trăiești!

Despre revista ilustrată, ce să-ți spun? E foarte frumoasă. Numai... îngăduie-mi a-ți da o mică povăță, ca om pățit: să n-aluneci cumva a da din pungă... Comorile, să ne dea ele ceva, noă, săracilor; nu să le mai dăm noi lor.

Primește, rogu-te, stimată amice, pentru dumneata și pentru grațioasa dumitale Doamnă, din partea mea și a soției mele, cele mai distinse salutări.

Să ve dea Dumnezeu sănătate, noroc și veselie!
Vechiul dumitale prieten
CARAGIALE

Pe plus:

Domnului
NERVA HODOS
— Bibliotecar-ajutor —
Bakarest
Academia Română
Rumânică

Luca Pițu

Marea varietate a tensiunilor dintre Grupnicii Iașieni 1), dintre Liviu Antonesei și Manda bunăoară, o documentează și notula unei șefe catedriene ce răspundea, pe linie pecerie, alături de doamna Elena Puha, viitoare prorectoriță a Universității Cuzane, de bunul mers ideologic al revistelor juvenile. În această ultimă calitate îl cunoștea ea, „Constanța Dumitrescu”, pe L.A., deseori venitoriu pe la dumneai cu versiunea pretipăribilă a Opiniei studentești, simpatizându-l nu doar pentru că era frumușel, deșteptățel ori plin

de tineresc entuziasm, ci și fiindcă avea relații bune cu antecitata prorectoreasă, care, la rândul ei, nutrea o afecțiune specială pentru doamna Ana Antonesei, moașa ei personală, cu, în timpul liber, unele preocupări literare (căci pe cele cruciverbiste, aducătoare de premii naționale, nu i le mai punem la socoteală). Spun asta spre a sublinia, încă o dată și încă o dată, că fără aceste mărunte complicități în interiorul sistemului, totalitont în esența sa puturoasă, acte de bravură culturală prea numeroase nu am fi reușit să mijotăm. Lui Liviu i-a respins o singură dată Elena Puha o textulă, deoarece era dedicată prea fățiș, prea insolent, unui L.W. imediat decodat ca Lech Walesa, iară nu drept Ludwig Wittgenstein, cum cerca să pretindă interesatul, scăpându-i de cenzură chiar poemul despre noxele cauzate nouă la Ancheta și Perchizițiile din 1983. Cât a răspuns doamna Maria Carpov de Dialog și suratele acesteia, o dată, o singură dată îmi rejecta eseușul, și asta întrucât

Tiparul : Intreprinderea poligrafică „Arges”, str. N. Bălcescu 93. Pitești — comanda nr. 575

scriitorului prezentat. După ce infățișează familia, copilăria lui Bolliac, începuturile sale litera-

treburile merg prost. Dar sosește un inginer, Silvu (ajuns aici printr-o măsură administrativă,

• POȘTA REDACȚIEI •

Manuserisele nepublicate nu se înapoiază. Colaboratorii sînt rugați să nu ne trimită materiale publicate — parțial sau în întregime — în alte reviste. Dactilografiera materialelor de către autori înlătură dificultățile și eventuale erori de lectură.

ELENA POPESCU — Constanța. Sînt unele semne în epigramele: „Unei balerine”:
Avansarea e firească:
Știe ea să se-nvrîtească.
și „Unei cîntărețe de operă”:
La feastru-și cîntă partitura
și-acasă-apoi, bate măsura.

ALEXANDRU PAULOVICI — Curtea de Argeș. E bine că studiază literatura antichității greco-romane. Poeziile de inspirație mitologică atestă unele posibilități („Bachus”, „Pan”). Nu uitați să cercetați literatura universală, în întreaga ei evoluție. Căutați și vă lărgiți neconținut registrul tematic. Mai trimiteți.

SEBASTIAN DOBRE — Ne a-trageți atenția că poezia trimisă „este încă în prefacere”. Trimiteți-ne texte care au ajuns la o formă pe care o socotiți definitivă. Unele încercări ca „Epilog” sînt însoțite de explicații ample, care consumă mai mult spațiu decît versurile lămurite. Presupunînd că ne-ați convinge pe noi cum că „nu eu voi muri, nici ea — caii mor de fapt aici — și ei am vrut să semnifice dragostea”, cum să facem la rîndul nostru să-i convingem pe cititori? Încercați să ajungeți la o poezie care să nu aibă nevoie de explicații. Drumul spre inima cititorului — și acesta este felul fiecărui poet — trebuie să vi-l croiți singur. Nu vă luați după cei care practică moda unei poezii complicate inutil, cu imagini căutate. Claritatea gîndirii și a expresiei sînt calități pe care orice creator trebuie să le urmărească în opera sa.

AL. FLORIN ȚENE — Drăgășani. Poezia dumneavoastră a-testă reale posibilități. Vă urmăresc însă prea insistent unele imagini întîlnite des în poezia publicată de gazete și reviste în ultimii ani. Referințele „cosmice”, „zborurile”, „decolările”, „înaîntarea prin spații” au devenit locuri comune. Firește, nu tema în sine este reprobabilă, ci felul în care dumneavoastră o tratați. Învățiînd de la alții, căutați să nu-i repetați, oricît de frapant ar părea mirajul experienței lor. Nu repetați nici ideile, nici sentimentele, nici modalitatea de lucru. Arta este singura indeletnicire unde nu trebuie să înveți să faci ca altul.

NICOLAE MIRON — Oteșani. Epigramele conțin cîteva scînteieri — e drept, cam palide. Mai trimiteți.

ANATOLIE PANIS — Snagov-Răcarl. Schița „Gloaba cu coastele de aur” este realizată numai parțial. Un vechi speculant, profitînd de unele greutăți în organizarea unui șantier, se îmbogă-țește în scurt timp din mici gă-nării.

Pînă la un loc, narațiunea este credibilă. Cînd acțiunea începe să se desfășoare în planul fantastic, întîmplările sînt neconcludente, iar rezolvarea situațiilor este naivă: personajul scoate de sub coviltirul căruței trase de gloabă, tuste de tergal, fișfiș-uri, saci de porumb, un frigider, o mașină „Renault major”. Faptele sînt enunțate doar, semnificația lor nu apare suficient de clar. Mai încercați.

M. ILIE — Alba-Iulia. Vă rugăm să specificați dacă poeziile trimise sînt culese (și în cazul acesta, cînd, unde și de cine?), sau dacă vă apartin.

VICTOR DUȚESCU, ION DUMITRESCU, ADRIAN DUMITRESCU, ALEXANDRU GRIGORE. Sînt semne frumoase. Mai trimiteți.

băgase unele strâmbe Al. Călinescu, acuzându-mă adicăteala de a fi ouat ceva prea filosemit în Grecii din Pont față cu alteritatea 2).

Trebuie s-or împruțit nițel după interogatoriile și scotocirile prin bibliotecii personale din 18 mai 1983, dar și atunci s-a mai putut plasa câte ceva, doar că Al. Călinescu era complet îndepărtat de la Dialog (înlocuit fiind cu Andrei Hoișie-Corbea, emul de-al sau totuși & bun echilibrist pe sârmele vremii), primea vot de blam cu avertisment, i se bloca avansarea și se trezea trimis partinicamente să se reabiliteze conducând ședințele ideologice ale catedrei de franceză, Liviu Antonesei trebui să cedeze timona Opiniei lui Valeriu Gherghel, om al său totuși, iar Dan Petrescu se vedea refuzat în foile

ieșene și nu i se mai îngăduia să împrumute cărți de la lectoratul hexagonal, ceea ce nu-l va împiedica, grație unor mici complicități regionale, să publice în Astra brașoveană, în almanahuri științifico-fantastice sau în antologii de proză (alături cu Dumitru Augustin Doman), să se certe cu subsemnatul în 1983 ori să se reconcilieze cu același în 1988, să se întâlnească ostentativ, la Ubucarest, cu Dorin Tudoran și Breban, să iasă în vizită familială la Ioan-Petru Culianu, universitarul din Groningen, și să-și pregătească, anno Domini 1988, ieșirea pe ringul epic al protestelor civice.

(Argeș, nr. 10/octombrie 2009)

literară

Perpessicius sau generozitatea culturii

La a 75-a aniversare

Din complexitatea personalității lui Perpessicius, putem să surprindem având numai unele contururi, întrucât mișcarea creatoare a spiritului său îmbogățeste necontenit peisajul. Sărut Haral și pastuneza sa nu adăstă, și fiecare dimineață a lui: întotdeauna, în binecuvânta paginile prospecte înco, obține cu eforturi prometeice, în lupta cu ceata din cristal.

Ebra în viața a fantei sale este poezia. A debutat ca poet în 1908 cu volumul „Scul și țargă”, după care a urmat în 1922 literar „sentimental” și focal sacru și-a continuat combustia: este câteva săptămâni va apare primul volum din „Opere” de Perpessicius, în Editura pentru literatură, cuprinzând poezia sa și mai a lui Perpessicius. „Acete volume, spunea Tudor Vianu („Literatură universală și literatură națională” p. 4) au rămas multă vreme pe masa cititorilor de poezie, care și deschidea mereu, pentru a afla una din inspirațiile: cele ar delicate și mai spirituale ale epocii.”

Cu un an în urmă, într-un interviu acordat revistei „Ateu”, Perpessicius mărturisise: „Nu abandonez gândul de a trece mai temeinic la perfectarea celor două romane: „Palma sau viața de paler” și „Amor academic”, aruate de multă vreme.”

Condiția artistică, nucleul personalității sale, explică în mod clar conținutul neistovitei sale activități și devaloare secrete stăhăi, modalității de a se exprima pe sine, criticul, autorul, istoriograful.

Văstătea operei lui Perpessicius și „entuziasmul”, despre care vorbea încă de la primul său volum de „Mențiuni critice” în 1928, sînt consecința unei stări de receptivitate fertită față la valurile spiritului, ale creației, ale umanului, pe orice mediu s-ar produce și în orice proporție s-ar înfățișa.

În zilele peste patru decenii, de la debutul său în „Cronica” revistă de Gala Galaction și pînă la recenziile sale artistice au intervenit, antenele multiple ale sensibilității sale artistice: au intervenit cu migală și cu profundă înțelegere din crizăle ideologice de libertății, mirabila admirație. Și în această îndelungă vreme („Val” Postume, Postume, cum mai trec anii h), fie

In cele opt volume de „Mențiuni” (cultivul este gata de tipar), fie în „Jurnalul de lector” sau în volumele antologice înocente, în colaborare cu Ion Pillat și în alte numărate lucrări nepublicate încă — cu neînsemnată aproximație — își consideră rodate loc — cu neînsemnată aproximație — loc în istoria literelor românești. Măi, care și-au cucerit un loc în istoria literelor românești, de la Ștefan Petrică la V. Voiculescu, au fost — cu decenii în urmă — cîntărit în balanța sensibilității lucide a „cittorului” — talent, reprezentat și, în măsura posibilităților mărice, rapoș — cum se definea criticul în interviul amintit. Nu este încă posibilă, decât fragmentar, evaluarea beneficiilor de seamă pe care cultura românească le va obține din această trudă subtilă.

În același timp, Perpessicius, permanentul cititor al sălii de manuscrite de la Academie, de care își amintese cu importanță generată întregii de cititori, a dat la lumină piese importante de texte aparținînd scriitorilor noștri, care sporesc în permanență patrimoniul istoriei literare. (Vezi „Mențiuni de istoriografie literară și folclor” (II), (1928—1962).

Posedind o vastă cultură — de la cultura antichității asimilată în profunzime și pînă la literatura și arta universală contemporană — Perpessicius integrează în permanentă valorile culturii naționale în contextul spiritualității universale. Această operație de valorificare prin comprehensiune și raportare la o scară universală de valori face din simplul examen sau din orice „mențiune” critică a unui autor — chiar umbrit de obscuritate — acel rar delicat al generozității peregrinării de spirituale, în care nu se dau sentințe și nu se ordonă deloc capitlari, ci se pun sub fantele vibratorie rezonatorii sensibilității umane, transformatori viștă într-o sărbătoare a spiritului. Și în această privință, nimoi nu ar putea spune mai exact perspectiva de valorificare, decât însuși criticul: „Nu-mi displac cugetătorii, cei cu sistemă, cu tratate, mai docte sau mai suple, însă îi prefer cînd se apropie de obiectul criticării lor. Îi vrăjesc și-i surprind toate articulațiile frumoase ale încheșării. A surprinde într-o operă literară semnul, sensul, tîlcul sau emoția, a le capta și după aceea a le putea comunica cititorilor, mi se pare supremul, dar și criticului. De un astfel de har s-au bucurat și Saint-Beuve și Bielinșki și Thibaudet.”

Aplicarea „in viva” a unei atari concepții este numai o funcție a unei structuri. Modalitatea proprie criticului artist este delicateța și subtilitatea. „...Preferința mea a mers întotdeauna, indiferent dacă voi fi practicant — sau voi fi izbutit în aplicații, către o critică abuzivă, ferită de tiranii, mai curînd de persuasiune decât de reprimare și, evident, cînd prilejul oferă, o critică admirativă, chiar exultantă.”

Artist cu o sensibilitate hiperdistilată prin întimitatea cu cultura universală, dotat cu o profundă umanitate și discreție, în operația critică el menajează cu grijă extremă sensibilitatea morală a semenului, dar nu renunță la orientarea către adevăr. Criticul practic incizia cu mare finețe, nuanșată, dar farmecul culturii și căldura generozității sale pune bisturiului critic surdina de califea.

Din această structură fundamentală, alimentată cu viziunea panoramică a valorilor naționale și universale, s-a născut nevoia de reconstruire a „Evenitului culturii românești” — opera integrală a lui Eminescu. Întrebarea pe care Nicolae Iorga o pune — făcîndu-se, ca în mai multe rînduri, exponentul unui imperativ național — în „Revista istorică”: „cine oare va avea curajul să ne dea opera însăși a lui Eminescu, întregă?”, a primit un răspuns deplin din partea lui Perpessicius. Conștient — ca orice corăbier încercat în dedalul manuscriselor eminesciene — de marile greutăți ale unei asemenea lucrări, din 1933 și pînă azi, fibrele existenței sale au fost regenerare de două înfățișări ale miracolului: frumusețea mereu sportivă a versului eminescian și bucuria sacrificiului, despre care vorbea Tudor Vianu.

Cele șase volume apărute (primul în 1938, ultimul în 1964), care prezintă aproximativ doar jumătate din opera marelui poet, încep să prefigureze acel „corpus eminescianum”, visat de editor.

CRONICA CRONICA CRONICA CRONICA

zătoare de magazin, cu virtuțile ei de adolescență, cu puritatea ei morală, cu micile ei teribilisme nevinovate, reprezintă unul din cele mai reușite personaje feminine create de Tudor Mușatescu și constituie un imn închinat omului simplu și cinstit.

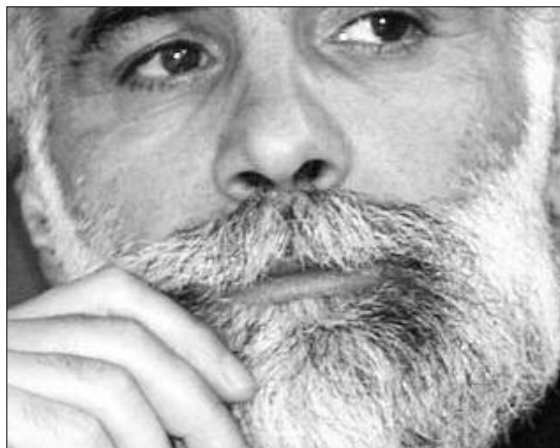
Constantin Paunes

Operă dotată cu întreaga aparată critică și filologică, o peră indispensabilă pentru cultura românească, ea sintetizează pricepera savantă, marelui pasos al iubitorului de frumusețe migala dureroasă, conturziunile îndoelilor și neînțelegerii, ter siunea nebănuită a izbînzilor, frumusețea discreției de-a dăru poporului său și lumii întregi, sufletul unui mare poet, cu jertfe de nimeni bănuite.

Contopirea cu destinul acestui „corpus eminescianum” înalta conștiință a editorului și-su găsiu expresia în articol „Activ și pasiv în editarea clasicii” (Viata românească nr. 1965) în care, evaluînd dificultățile existente într-o muncă mare finețe, Perpessicius sugerează înfiintarea unui „Cent de studii eminesciene”. Este un mesaj și un îndemn pentru năra generație de cercetători și istorici literari.

Se cuvîne un răspuns și se cuvîne tapte pe măsura noble spirituale a omului care timp de peste patru decenii a ofe culturii românești valori și opere cu o nestrămutată generozitate.

CONSTANTIN PAUNES

Marian Drăghici într-un interviu din *Argeș*, nr. 10/ octombrie 2009

– Dar, în fond, ce este aceea o generație literară? Dacă ne gândim la generația 27 a secolului trecut, înțelegem că e o elită. Putem vorbi de generația 80 ca de o elită?

– Putem, de ce să nu putem... Aparții unei generații literare dacă ai și cultivi (exploatezi, profiți de) conștiința apartenenței la acea generație; dacă nu, ești legat de congeneri printr-un sentiment uneori destul de tulbure, o senzație difuză de empatie, să zicem, și cam atât. Liniile de forță ale unui eu poetic în lucru intră în reverberație, în aerul aceleiași epoci, cu alte câmpuri de energie creatoare, mai mult sau mai puțin afine. Care vagamente seamănă, dar nu răsar. Cărtărescu, poetul, cu T. Coșovei, Danilov cu Ion Mureșan, Vasiliu cu Alui Gheorghe, Pantea cu Pantea, Bârsilă cu Bârsilă, Madi Marin cu Madi Marin, L.I. Stoiciu cu L.I. Stoiciu... Ș.a.m.d., jocul acesta de insularități înșirate se poate întinde cu

încă 10-15 nume de același nivel, laolaltă formând arhipelagul generației 80, nucleul ei tare, elita, din euri poetice care de care mai puternic personalizate. Flora. Chifu. Romoșan. Paul Aretzu. Aurel Dumitrașcu. Chichere. Ion Monoran. Ioan Moldovan. Aurelian Titu Dumitrescu. Vasile Gogea. Romulus Bucur. Petru Ilieșu. Soviany. Magda Cârnecki. Viorel Mureșan. Viorel Padina. Nicolae Sava. Teodor George Calcan, despre care se pare că nu știe niciun critic. Vulturescu, iluminatul din nord. Iaru, indimenticabilul ateu. Mușina, reavăn clasicist. Mariana Codruț, discret esențială. Denisa Comănescu, subtil tensionată. Cornelia Maria Savu, totemică, de neuitat. „Cazul” Suciu, absolutist, radical. Vlasie, incredibil, ordonatorul celorlalți. Ioana Crăciunescu, uluitoare în Supa de ceapă și nu numai. Ioana Dinulescu, tot mai puternică în ultimele volume. Augustin Frățilă, exprimat încă din Gramatica morții. Cassian, Gellu Dorian – inconvertibili. Calmul Petean. Subtilul rafinat Chioaru. Mesianicul Zubașcu. Fierbintele prob Văcărescu. Neprețuitul atic Bucur Demetrian. Abstrasul Sibiceanu. Furtunatica Angela (Furtună). Vasile Gârneț. Radu Florescu, Doru Mareș. Daniel Pișcu. Marcel Tolcea. Nino Stratan, „lăsat” la urmă ca să fie cel dintâi. Înșirarea nu exprimă o ierarhie, cât un inventar personal incomplet.

**Nicolae Oprea și
Mircea Bârsilă
(1990)**

Fotografiile din paginile 6 și 8 ale suplimentului fac parte din colecția Nicolae Oprea.

Simboluri milenare în arhitectura populară argeșeană

De la „pomul vieții”, la „brăduțușul” traco-dac și la „foisorul” vilcean

Veche casă în stil românesc din Cimpulung.

tuale, de monumente de arhitectură. Astăzi, încă, trebuie remarcată coexistența unei arhitecturi populare vechi, alături de una orășenească mai nouă, inclusiv exemplare de tranziție, în unele orșe ale regiunii, ca: Kimnicu Vilcea, Curtea de Argeș, Cimpulung mai ales, Pitești chiar. După cum sub ochii noștri, „vechi sate, în dezvoltare treptată păstrează, actualizând ocerăși veche arhitectură populară: Hurezu, Olănești, Domnești, Lerești, Colibași, Mioveni și mai ales Rucăr.

Următor acestui viu, și totuși măsurat schimb, arhitectura populară argeșeană, mai veche — până în momentul apariției unei burghezii a satelor — a ajuns în două forme-elemente arhitecturale specifice *): sala musculeană și foisorul vilcean.

Sala musculeană este vechea

„Foisorul vilcean” vechi, pe trei stâlpi, acoperit în trei ape, apare atît la casele mici și joase cit și la cele pe soclu cu pivniță, dar și la cele cu două caturi, cel mai adesea — la casele vechi, fără intermediul prispei. Foisorul preta astfel funcțiile prispei, fiind mai redus decît aceasta — numai pe o parte a fațadei — avînd soclul lui, cu giriciul pivniței, dar putînd apare și în consolă. Este de observat că sînt case mici, foarte vechi în regiune, la care, pe o fațadă, prispa (sau vechea laviță) coincide ca aspect cu foisorul: tot pe trei stâlpi și acoperit în trei ape, cele ale acoperișului casei înșăși. Originea foisorului camportă încă studii și discuții **).

S-ar putea ca foisorul casei Gomeștei din incinta Hurezului (1690—1693) să fie primele în regi-

prăinălțat, cu o altă arhitectură cu acoperiș izolat în patru și tal pante diferite etc., pîrde totuși armonia originară și compromite înșăși funcționalitatea și linia estetică, deci semnificația nu mai este o legătură directă a omului cu natura, o crispare, o lăudărosenie, exces individualist, o întors în mona.

Vrem înăsa să punem în evidență și un alt aspect: veș și veritabilul foisor cu trei stâlpi la fațadă — prezentînd deci un trair preceptelor arhitecturii clasice, un „plin în ax” — și chiar la casele simple, bogat corat prin ciopirea stîlpilor, grinzilor-frunțarilor, prin trair pîlmarului dacă este în fațadă sau prin briuri în tencuială.

CRONICA CRONICA CRONICA CRONICA

teatrală

„Visul unei nopți de iarnă”

Teatrul „Al. Davila” - Pitești

Schimbări în activitatea sa de lucrări de renovare a sălii — lucrări începute cu o intruziune de neîngăduit și desfășurate apoi într-o vreme puțin discutabilă — teatrul „Al. Davila” din Pitești s-a deschis noua sa etapă în Cimpulung. Această etapă de dezvoltare a spectacolului inaugural a fost înăsa transformarea de un restris colectiv de actori entuziaști, într-un colectiv act de cultură: alegînd pîlea „Visul unei nopți de iarnă” de Tudor Mușatescu și reprezentînd-o în orașul în care au născut și a copilării, ei au adus dramaturgiului un înălțat și înconștient succes, iar teatrului pe care îl stăpînea, un remarcabil succes. Este meritul întregii echipe, de la regie și actori pînă la minutorii decorațiuni, — care au știut să depășească dificultățile și să dovedească încă o dată că arta se dobîndește cu abnegație, cu abnegație, cu spirit de dăruire — și că, chiar și se cură, deopotrivă, aplauzele și elogiile spectato-

rilor. Dar țara entuziasmului pîlduitor nu anulează îndatorirea noastră de a referi cu obiectivitate asupra piesei și interpretării ei.

În ștambula operei dramatice a lui Tudor Mușatescu, „Visul unei nopți de iarnă” se înscris, cu valoare estetică, pe la începuturile dramaturgiei care coboară de la excepționalul „Titanic-Vale” pînă la jumătatea „Domn cu cameli” sau la „regretabilele” fantezmatice conștientate în colaborare cu Sică Alexandrescu („Sînă la domnicu”, „Teoria coccoșului”, „Călugărul din veșnicul altar” etc.) și cu V. Timon („Prînzul”, „Balul vină”

zătoare de magazin, cu vizurile ei de adolescență, cu puritatea ei morală, cu micile ei terribile nevinovate, reprezintă unul din cele mai reușite personaje feminine create de Tudor Mușatescu și constituie un imn închinat omului simplu și cinstit, bogăției lui sufletești, aspirațiilor lui spre fericire.

„Visul” unei nopți de iarnă este, în fond, visul celor opt-prozee ani ai Mariei, este dorința ei de a evada din banalitatea unei vieți dominate de lipsuri, de meschinete rîndușii ale unei societăți caracterizate prin atotputernicia banului; este visul curat al unei fete care refuză moerla din jurul și năzuiește spre lumină, spre acea eliberare spirituală menită să ducă la realizarea pleneră a disponibilităților ei de dragoste, de bună-tate, de omenie. Această aspirație profundă aruncă a Mariei este atît de puternică, atît de fermă, încît dezlănțuie un verosimil proces de clarificare și în conștiința omului pe care îl iubeste. Prezenta fetei îndeplinește rolul de catalizator al reacțiilor sufletești ale scriitorului Alexandru Manea. Procesul lăuntric al acestuia este pregătit și motivat cu direcție psihologică de dramaturg: senzația de gol lăuntric, de neînștință, care-l stăpînește pe scriitor — după ani trăiți în mijlocul unei lumi superficiale, de printre aventuri galante și succese ușoare — face posibilă descoperirea de către Manea a frumuseții vieții adevărate, a dragostei adevărate, a fericirii adevărate. Descoperirea respectivă este gradată de cunoașterea treptată a purității morale pe care o dovedește fata modestă „cu ochi neobișnuit de frumoși”.

Această încredere nelămurită în valoarea omului simplu, a omului cinstit, reprezintă singurul mesaj al piesei care și-a păstrat viabilitatea în zilele noastre luminate de înalta etică a umanismului socialist. Calitățile indiscutabile ale textului — replici vii, savuroase, abila construcție dramatică a tablourilor, lirismul cald, împlinit cu un umor de calitate — amplifică rezonanța mesajului și justifică reluarea piesei pe scenele românești.

Sub îndrumarea competentă și generoasă a actorului Ion Dumitrescu — care se dovedește un permanent animator și un febril căutător de posibilități noi de afirmare pentru colegii săi, întrebunțați mai rar sau unilateral în teatrul piteștean —, toți interpreții au slujit cu egal entuziasm, dar cu posibilități artistice feburite, textul spumos al comediei lui Tudor Mușatescu.

Marea biruință din acest spectacol aparține Mioarei Iatan, care a intruchipat personajul Mariei cu o remarcabilă fidelitate față de coordonatele psihice trasate de autor. Mișcîndu-se cu siguranță și dezinvoltură pe o întinsă gamă de stări și reacții sufletești, de la candoarea visului, la simulara îndrăzneală a fetei emancipate și pînă la sferința sinceră și intensă a zburului frînt — suferință căreia numai adolescența îi acordă dimensiuni cosmice — Mioara Iatan a realizat un veritabil recital actoricesc, care o cinștește și pentru care merită unanime elogi.

În interpretarea scriitorului Alexandru Manea, actorul Mihail Milcoveanu a arătat o înțelegere exactă a personajului și o strădanie lăudabilă de a nuanța evoluția orareum însoțită a eroului. Der timorat, probabil, de amintirea neuitatei creații realizate cu peste un sfert de veac în urmă de regretatul maeștru al scenei românești George Vrăca, în același rol, n-a putut înlătura o undă de crispare, care l-a împiedicat să exprime tot ce simțea și să se detașeze de

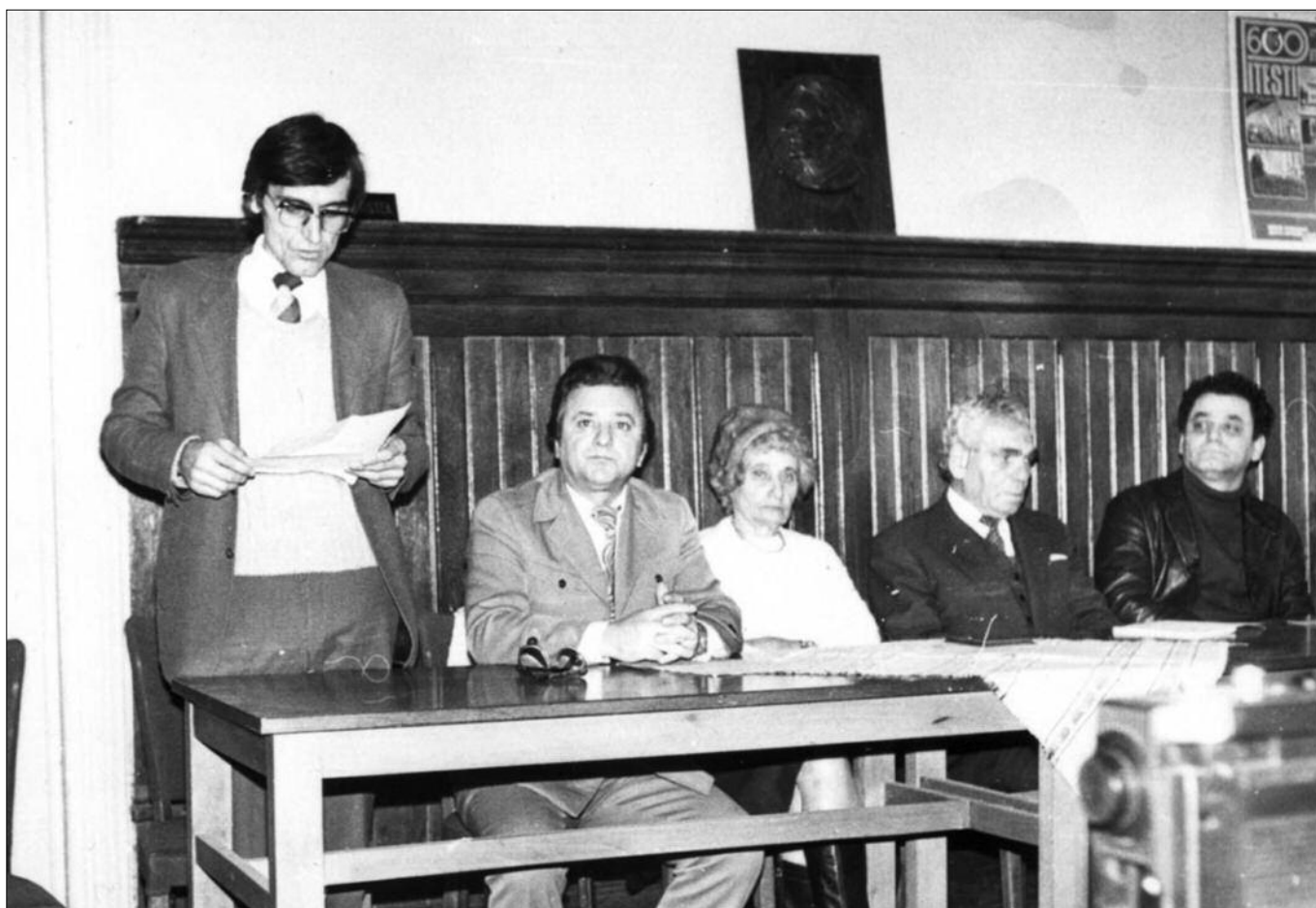
Mioara Iatan (Maria) și Mihail Milcoveanu (Alexandru Manea) într-o scenă din „Visul unei nopți de iarnă”.

interpretarea — cu fină distanțare critică — a frivolei Elvira. Notabilă este și interpretarea dată de Paul Podoleanu lui Manole, deși o mai discretă trecere de la prestanta afișată a șubitorului de „casă mare”, la slăgînicia primirii buștelului ar aduce un plus de sobrietate în economia mijloacelor actoricești, —

Argeș, 1988. De la stânga la dreapta, în față: **Dan Rotaru, Nicolae Oprea, Sergiu I. Nicolaescu.** Toma Biolan - al doilea din dreapta.

23 decembrie 1988. **Nicolae Oprea**, primul din stânga.

Supliment îngrijit de **Dumitru Augustin Doman** și **Simona Fusaru** și ilustrat cu fotografii din arhiva revistei și din colecțiile **Jean Dumitrașcu, Vasile Ghițescu, Dan Rotaru.**